

PŘÍPADOVÁ STUDIE

ZŠ prof. Švejcara

IP školy: Šárka Čechurová

EP školy: Petr Bureš

Před vstupem do projektu

Myšlenka třídnické hodiny (dále jen TH) se objevila na ZŠ prof. Švejcara s nástupem současného ředitele školy Mgr. Ondřeje Lněničky. Ten měl pravidelnou realizaci TH jako jeden z důležitých bodů ve své vizi při ředitelském konkurzu. Jak ovšem sdělila interní průvodkyně školy Šárka Čechurová, tak motivace zavedení pravidelné TH byla i na straně třídních učitelů. Bez pravidelných TH totiž třídním učitelům (dále jen TU) chyběl čas na řešení záležitostí třídy (řešení vztahů, organizace výletů aj.) a tento čas musel TU brát ze svého odborného předmětu se třídou. Při nástupu školy do projektu byla škola v ideální situaci, TH byly prioritou vedení a TU vnímali jejich potřebnost.

V současné době jsou TH realizovány takto:

I. stupeň – v rámci hodiny českého jazyka – třídní učitelé vyhradí v týdnu jednu hodinu třídnickým tématům. V této hodině jsou realizovány výstupy, které navazují na komunikační a osobnostně rozvojové dovednosti, jako např. "na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev" nebo "vyjadřuje své pocity z přečteného textu" a další. Tyto výstupy jsou bez problémů nastavitelné pro celou řadu třídnických aktivit.

II. stupeň

V rámci 6. ročníku, kde škola nemá dostatek disponibilních hodin pro zavedení samostatné třídnické hodiny jako předmětu, realizují třídnické hodiny v rámci jedné hodiny Výchovy ke zdraví, kam jsou pro šestý ročník přesunuty výstupy z oblasti Výchova ke zdraví související s osobnostně-sociálním rozvojem žáků.

V 7. - 9. ročníku mají žáci třídnickou hodinu z disponibilní hodiny. Opět jsou zde přesunuty výstupy týkající se osobnostně – sociálního rozvoje z Výchovy ke zdraví.

Škola se zapojila do projektu, aby celý sbor a zejména vybraní TU získali soustředěnou metodickou podporu pro realizaci TH. Tím, že se stala interní průvodkyní demokratickou kulturou v projektu metodička prevence, která má podporu TU v realizaci TH v popisu práce, se dále zvýšil dopad celkové podpory TH.

K podpoře v rámci projektu bylo vybráno osm TU. Vzhledem k tomu, že výběr vhodného třídního učitele není jednoduchý, a ne každý učitel má potřebné

osobnostní vlastnosti a dovednosti k úspěšnému vedení třídnických hodin, proběhly během trvání projektu dvě změny na pozici zapojených TU. Po úvodním setkání s vedením a průvodci ostatních škol čerpala škola podporu ve formě školení sborovny, účast v projektu pokračovala účastí TU na vzdělávání a TU také hojně využívali ukázkové TH a náslechy s následnou reflexí. Ukázalo se jako přínosné, že v závěru projektu mohly proběhnout jednodenní prožitkové kurzy, na kterých se nově ustanovení TU seznámili se svojí třídou a získali metodické tipy, jak pracovat v TH.

Vedení školy vidělo přínos projektu takto:

Naši pedagogové již před spuštěním projektu vnímali důležitost TH. Avšak obrovský přínos projektu Demokratická kultura ve třídách, z mého pohledu vedení školy, spočívá zejména v tom, že třídní učitelé a ostatní pedagogové začali přikládat ještě větší význam třídnické hodině. Tuto hodinu nyní vnímají jako klíčovou, a to díky získání podpory prostřednictvím různých školení, což posílilo jejich vztah k TH.

Osobně jsem viděl v roli ředitele školy přínos projektu v tom, že jsem mohl poskytnout cílenou podporu osmi učitelům, kterou bych si jinak nemohl dovolit. S tím souvisí i možnost výjezdu jedné třídy na vícedenní kurz a dvou tříd na jednodenní kurz.

Delší dobu jsme přemýšleli implementovat třídnickou hodinu do rozvrhu od prvního ročníku. Vnímali jsme přínos projektu pro celou sborovnu, jednotlivé třídní učitele i třídy a na jeho základě jsme se rozhodli změnit ŠVP, abychom tohoto cíle dosáhli. Díky projektu jsme nemuseli z pozice vedení přesvědčovat kolegy učitele o změně v organizaci TH. Sami možnost pravidelné TH v rozvrhu od prvního ročníku přivítali a za toto řešení jsou rádi.

Projekt vskutku dostal svého pojmenování a určitě nám pomohl posunout naši kulturu školy.

Interní průvodkyně a metodička prevence Šárka Čechurová shrnula přínos projektu takto:

- TU získali nové zkušenosti a motivaci do realizace TH od externích vzdělavatelů a ona sama tak mohla být více v roli pozorovatele, což jí umožnilo si všimnout jiných důležitých aspektů TH, a ještě více se zaměřit na individuální podporu svých kolegů.
- Díky zapojení učitelů na I. stupni do školení sborovny na podporu realizace TH interní průvodkyně zjistila, že učitelé na I. stupni školy již třídnické hodiny realizují efektivně a samostatně, což jí umožnilo zaměřit svůj čas a energii do jiných oblastí podpory TH.

- Během projektu měla možnost sledovat práci externích lektorů při interakci s třídami během třídnických hodin a prožitkových kurzů. Tato zkušenost pro ni znamenala zdroj nových perspektiv a inspirace, které následně mohla sdílet s kolegy, což přispělo k dalšímu posunu třídnických hodin na škole.

V současné době zastávají pozici třídnických učitelů na II. stupni školy dva pedagogové, kteří se potýkají s profesní výzvou, kterou pro ně třídnictví a práce v třídnických hodinách představují. V jednom případě se našlo řešení, že vedení hodiny výchova ke zdraví je svěřeno jinému pedagogovi než TU. Tím se otevírá prostor pro zlepšení práce se třídou a třídní učitel se může soustředit na jiné aspekty třídnické práce. V druhém případě byly zavedeny preventivní hodiny ve formě speciálních bloků v třídnických hodinách, které vede asistentka učitele, která má velký zájem o aktivity v třídnických hodinách a dokáže efektivně suplovat roli třídního učitele v těchto činnostech. Tím je práce zajištěna, i když třídní učitel nemá dostatek zkušeností/dovedností pro tuto roli.

Díky pozitivním zkušenostem z kolegiálního poradenství na téma třídnických hodin začali třídní učitelé sami iniciovat pravidelná setkávání, která probíhají zhruba jednou za dva měsíce. Během těchto setkání se zaměřují na sdílení svých praktických zkušeností z realizace třídnických hodin a experimentují s novými aktivitami, které mohou začlenit do svých třídnických hodin. Tato forma vzájemné spolupráce a sdílení přispívá k obohacení jejich pedagogické praxe a posiluje kvalitu třídnických hodin na škole.

Další rozvoj TH vidí interní průvodkyně v těsnějším propojení TH s aktivitami žákovského parlamentu, což by mělo vytvořit synergie, které by mohly prospět nejen jednotlivým třídám, ale také celému školnímu prostředí. Mělo by jít o iniciativu, která přesahuje hranice jednotlivých tříd a přináší spolupráci mezi žáky na vyšší úroveň.

Aktuálně se na ZŠ prof. Švejcara transformuje ŠVP tak, aby od 1. do 9. třídy měli žáci předmět "Třídnická hodina", kde se budou realizovat aktivity k naplnění osobnostně-sociálních výstupů po celou školní docházku žáka.

Popis TH v Preventivním programu školy pro rok 2023/2024¹:

TH jsou v Preventivním programu školy pro 2023/2024 věnovány tři samostatné popisy. Jedná se o popis Koordinátora třídnických hodin, školení sborovny na téma třídnických hodin a popisu odborného vedení třídnických hodin. Šárka Čechurová v pozici metodika prevence popisuje, co se již událo v rámci evaluace nebo stále realizuje.

1) Popis pozice Koordinátora třídnických hodin

¹ Preventivní program ZŠ prof. Švejcara 2023–2024.

“Metodik prevence bude zaškolen do funkce interního průvodce světem třídnických hodin pod vedením Centra pro demokratické učení.

Nedílnou součástí budou pravidelná setkání, školení na téma Zážitková pedagogika a Bezpečí ve třídě, konzultace, fokusní skupiny, podpora při přípravě a realizaci třídnických hodin.

Cílem vzdělávání bude zefektivnit vedení třídnických hodin, realizovat třídnické hodiny především na druhém, časem i na prvním stupni.

Zároveň vznikne i školní metodika a nápadník aktivit pro třídnické hodiny, pro stávající, nové i doplňující pedagogy.

2) Školení sborovny na téma TH

Třídní učitelé druhého stupně budou seznámeni se strukturou a aktivitami v rámci třídnických hodin.

Bude jim nabídnuta metodická podpora, nápadníky i praktické zkušenosti.

Setkání usnadní i začlenění nově příchozích učitelů formou interaktivních aktivit.

3) Odborné vedení TH

Vybraní třídní učitelé druhého stupně budou zapojeni do projektu třídnických hodin, kde se jim dostane plná podpora při tvorbě, náplni a vedení třídnických hodin včetně ukázkových hodin.

Každý učitel projde dvoudenním školením na téma Bezpečí ve třídě a Zážitková pedagogiky ve třídě, dostane metodickou podporu příslušných externích organizací.

Přínos projektových aktivit k rozvoji demokratické kultury ve škole z pohledu vedení školy:

Rád bych všem zapojeným poděkoval za podporu s posilováním demokratických hodnot v naší škole. Myslím si, že jsme škola poměrně demokratická, ale samozřejmě je stále, kam se posouvat. Díky projektu jsem zaznamenal několik dílčích úspěchů, jež vám představím.

Projektové aktivity podnítily komunikaci mezi žáky, učiteli a dalšími členy naší školní komunity. Týmová práce byla klíčovým prvkem vzdělávacích kurzů, což posílilo vzájemné porozumění a respekt. Pozoruji u dětí rozvoj kritického myšlení, protože žáci se naučili hodnotit různé perspektivy a argumenty.

Projekt podporoval diversitu názorů a perspektiv, rozvíjel bezpečné prostředí a podporoval jednotlivé třídní učitele v tom, jak ho vytvářet. Když si mne dnes zavolají na poradě do některé třídnické hodiny, vidím inkluzivního prostředí, kde jsou všechny hlasy (a hlasitosti) respektovány a oceňovány, kde se děti nebojí vyjádřit svůj

názor, povídat o svém problému nebo strachu. Vidím učitele, kteří vědí, jak s vyřčeným naložit, nebo na koho se obrátit.

Vidím velký posun v autonomii všech účastníků vzdělávání u nás ve škole. Děti přebírají větší odpovědnost za kolektiv své třídy, společně plánují a řeší problémy, mají se svými učiteli navázaný vztah.

Váš projekt nám umožnil zase trochu posunout otevřenost a demokratické principy v naší škole. Jsem za to moc rád a věřím, že jeho pozitivní dopad bude pokračovat i do budoucnosti.